

פרשת תצוה – זכור

"ואתה תצוה" (כו, כ)

לוי היה מפותח על "ברקת" שנוצצת כברק ומאירה, והיא אבן שתלה נח בתיבה שנא' "צוהר תעשה לתיבה". ונתנה לשבט לוי שמאירים בתורה, וסגולתה שמחכימה פתי ומאירת עינים, וכן משתמשים בה כמו שמשמשים באור הנר. יהודה היה על "נופך" שהיא אבן ירוקה ככרתי, ונתנה לו על שם שהוריקו פניו במעשה תמר ונתגבר על יצרו והודה ולא בוש, והוריקו פניו גם כן על שחשדו אביו על יוסף, שנא' "חיה רעה אכלתהו", וכשבא לברך את בניו אמר לו "מטרף בני עלית", ואז נעשו פניו בוהקים כנופך הזה שזיוו מבהיק.

יששכר על "ספיר" והוא מראה תכלת, ונתנה ליששכר שהיו גדולים בתורה, ולוחות התורה של סנפירינן היו. וסגולת אבן זו למאור העינים ולכך מעבירין אותה על העינים, וכן התורה מאירת עינים. ואבן זאת תועיל לכל כאב ונפיחה באיזה מקום שיהיה בגוף, וכן התורה מרפא לכל הגוף. **זבולון** על "יהלום", והיא לבנה כולה על שם שהכסף לבן, והוא סימן לעושרו של זבולון. וסגולת האבן שמביאה שינה על האדם.

דן על "לשם", ונמצא בו פרצוף אדם מהופך, על שם שהפכו שבט דן את הקערה על פיה, והפכו לשם לסמל בפסל מיכה. **נפתלי** על "שבר", והפרשים מתמידים לנושאה, וסגולת האבן שהיא מושכת האדם על הרכב ומצלחת אותו בענין הרכיבה כל ימיו. **גד** על "אחלמה" והוא הנקרא קריסטל, ונתנה "אחלמה" לגד שכשם שהקריסטל מצוי הרבה אצל בני אדם והכל מכירים אותו, כך שבטו של גד היו מרובין והרוגיהם ניכרים. וסגולת האבן שמחזקת הלב שלא ירך במלחמה, ולכך נקראת "אחלמה" מלשון חזק וכמ"ש (ישעיה לח, טז) "ותחלימני והחיניני". **אשר** על "תרשיש" וגוון שלה דומה לגוון השמן. וסגולת האבן הזאת לעכל המאכל, וכל שכן למי ששוחק אותה ומערכה במאכלו ונעשה בזה עב ושמן, והוא שנא' (בראשית מט, כ) "מאשר שמנה לחמו".

יוסף על "שוהם", וסגולת אבן זה לתת חן לאדם בעיני כל רואיו ונקראת "שהם", ויש בה אותיות "השם", על שם "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח". ומי שנושאה בבית המלכות יצליח ויהיו דבריו נשמעים. **בנימין** על "ישפה" והיא כלולה מגוונים הרבה: אדומה, שחורה, ירוקה. וסגולת האבן לעצור הדם. ונתנה לבנימין שנשתנה לבו לגוונים הרבה, וחשב מחשבות במכירת יוסף אם יגלה הדבר לאביו אם לא, ונתגבר על יצרו ולא גילה הדבר לאביו, ולכך ניתנה לו אבן זו, ונקראת "ישפה" שהוא נוטריקון י"ש פה, וזה יורה על מעלתו שאף שהיה לו פה והיה לו לגלות הדבר שתק ולא גילה.

"ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים" (כח, ל)

בפירוש הרא"ש על התורה הקשה (פכ"ז פס' כ'), מדוע שלמה המלך שאל את אשמדאי על השמיר לצורך בנין בית המקדש נכמבואר בגיטין סח, א] ולא שאל באורים ותומים. ותירץ, שאין האורים ותומים מגלים לאדם מה שיכול לדעת ע"י דבר אחר [וכ"כ התוס' בגיטין, שם]. ועוד, שמשעה שפסקו נביאים הראשונים שמואל דודו פסקו אורים ותומים נכמבואר במס' סוטה מח, א].

ידוע ששמו של משה רבינו לא הוזכר בפרשתנו, משום שאמר "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", וקללת חכם אפי' על תנאי היא באה, ועשה עימו הקב"ה לפניו משורת הדין, ונתקיים בו הדבר בכך שלא הוזכר שמו בפרשה זו, כי "מספרך" הוא אותיות "מספר כ", והפרשה העשרים בתורה היא פרשת תצוה.

ויש בענין זה סוד נפלא אשר יתבאר לאור מה שכתב **בילקוט ראובני** בשם **המגלה עמוקות**, שהנה פרשת תרומה מסתיימת במילה "נחשת", ופרשת תצוה פותחת במילה "ואתה" שנאמרה אל משה רבינו. ורמז גדול יש בדבר, כי כידוע שלושה היו ניצוצין של הכל- שם, נח ומשה. וזהו שנאמר "נחשת ואתה" כלומר "נח שם ואתה". [והחתם סופר (כאן) ביאר שלכך נאמר שם "וכל יתדות החצר נחשת", כי חצר המשכן רמז לעולם הזה שהוא פרודור לעולם הבא, וקיום העולם הזה היה על ידי שם נח ולאחר המבול, וזהו שנאמר שכל כלי החצר ואדניו ויתדותיו תעשה "נחשת", כנגד נח ושת שעל ידם נתקיים העולם הזה שנמשל לחצר].

והחיד"א בספר 'פני דוד' (פר' כי תשא) ביאר זאת על פי דברי **הזוה"ק**, שמשם מסר נפשו על ישראל ואמר "ואם אין מחני נא מספרך", כיון שהוא ניצוצין של נח ורצה לתקן את מה שפגם נח שלא התפלל על בני דורו מפני המבול. ונרמז הדבר בתיבות "מחני נא" שהם אותיות "מנח אני", כלומר שמשם אמר כן היות ובא מנח ורצה לתקן חטאו.

וכיון שכוונת משה היתה לשם שמים, ולא חטא בדבר אלא מצוה גדולה עשה שתיקן חטאו של נח, לכך חיבר הקב"ה את פרשת תצוה לפרשת תרומה במילים "נחשת ואתה" שמרמזות על הקשר שבין נח למשה, ועשה את שתי הפרשיות הללו כפרשה אחת, ובפרשת תרומה הרי הוזכר שמו של משה פעמים רבות ונחשב הדבר כאילו הוזכר גם בפרשת תצוה.

"והאבנים תהיין על שמות בני ישראל" (כח, כא)

כתב **רבינו בחיי**, "דע כי נמצא כתוב בספרי חכמת הטבע, כי כל האבנים היקרות שהם עיקריות ושרשיות אינן אלא י"ב, והם אבות לכל שאר האבנים, וכל השאר מיניהם ענפיהן ותולדותיהן.

ומה שנתן אבן "אודם" לראובן, על שם שהאדימו פניו בחטא בלהה כשבבלב יצועי אביו והודה ולא בוש, והאבן הזאת נקרא רובי"ן והוא גדל במקומות ידועים בים. **שמעון** היה על "פטדה" היא אבן ירוקה ככרתי בכרכי הים, על שם שהוריקו פניו של זמרי בן סלוא נשיא שבט שמעון, וכן כל מי שחטאו משבט שמעון בבנות מואב הוריקו פניהם. וסגולת האבן הזאת של "פטדה" שהיא מקררת את הגוף, ועל כן היא מצויה בארצות כוש שהם חמים ושטופי זימה וצריכים אליה לקרר אותם, וזהו שכתוב (איוב כח, יט) "לא יערכנה פטדת כוש", ייחס אותה לכוש כי היא מצויה בארץ זו.

והנה **במס' ברכות** (ג, ב) מובא שכשיצאו ישראל למלחמה היו מתייעצים תחילה עם אחיתופל בטכסיסי מלחמה, ואח"כ נוטלים רשות מהסנהדרין כדי שיתפללו עליהם, ולבסוף שואלים באורים ותומים האם יצליחו. ולכאורה מדוע היו צריכים להתייעץ עם אחיתופל ולהימלך בסנהדרין, והרי היו יכולים לשאול ולהתייעץ באורים ותומים.

ותירץ בספר **נופת צופים** עפ"ד הרא"ש, ששאלה באורים ותומים נחשבת למעשה ניסים, ואין להזדקק למעשה ניסים כל עוד שהאדם לא מיצה את כל אפשרויות ההשתדלות בדרך הטבע. ולכך רק לאחר שהתייעצו עם אחיתופל כיצד להילחם, ואף הסנהדרין נתנו רשות לדבר והתפללו עליהם, שאלו באורים ותומים נולכאורה גם מי שמצליח במלחמה ע"י תפילה נחשב הדבר כנס, וא"כ לפי דבריו מדוע נמלכו בסנהדרין שיתפללו עליהם ולא שאלו באורים ותומים, והרי זה נס וזה נס. אלא שבאמת תפילה איננה בגדר נס אלא בגדר השתדלות, וכמו שכתב המהרש"א (קדושין כט, ב), ולכן כל עוד שלא עשו את השתדלות בדרך התפילה לא שאלו באור"ת שהם מעשה ניסים.

ובספר **תפארת יעקב על מסכת גיטין** (שם) תירץ את קושית הרא"ש, שבאורים ותומים היו שואלים רק אם ינצחו במלחמה, או היכן נמצא איש מסויים [כמו אצל שאל (שמואל א פ"י) ששאלו באורים ותומים היכן הוא], אבל לא שואלים עצה באורים ותומים כגון כיצד אפשר להשיג את השמיר. ואף לא יכלו לשאול היכן הוא נמצא, כי אין לו מקום ידוע, שהיום הוא כאן ולמחר במקום אחר. נואף לדבריו מיושבת קושית הגופת צופים, כי אין שואלים באור"ת עצות ודרכי פעולה אלא רק אם ינצחו במלחמה.

"את האורים ואת התומים" (שם)

במסכת יומא (עג, ב) נחלקו כיצד היתה מתקבלת התשובה באורים ותומים. לדעת ר' יוחנן היו אותיות התשובה בולטות ומאירות. ולריש לקיש היו האותיות מצטרפות, דהיינו שהיו זזות ממקומן בדרך נס ומצטרפות זו לזו, וע"י כן ידעו את התשובה. וכתב ר' אלעזר מאמסטרים בספר **מעשה רוקח עה"ת** (ס"פ מטות) בשם ה**נחלת בנימין**, שלפי ריש לקיש נמצא שאסור לשאול באורים ותומים בשבת, שהרי זה ככותב.

אך בשו"ת **שערי דעה** (ח"א סי' קצד) הוכיח שהדבר מותר, שהרי בספר שמואל (א' פכ"ג) מובא שדוד שאל באורים ותומים האם להילחם בפלשתים שבקיעלה, ופירש רש"י **במס' עירובין** (מה, א) שדוד שאל זאת בשבת. ואמנם הריטב"א שם פירש שהיה זה בחול. אך במדרש **שמואל** (כא, כב) מצינו שכשבא דוד אל אחימלך בברחו מפני שואל, היה זה בשבת ושאל לו באורים ותומים **ובשו"ת יחיה דעת** (ח"ד סי' כט) ביאר, שהשואל באורים ותומים אינו עושה שום פעולה, אלא הוא שואל ומשיבים לו מן השמים ע"י האורים ותומים, ואין זו אלא גרמא בעלמא.

פרשת זכור

בתנחומא (כי תצא, ט') דרשו 'עמלק- עם שבא ללוק את דמן של ישראל'. וכן אמרו שם 'משל למה היה עמלק דומה, לזוב שהיה לוהט אחר המכה, כך היה להוט עמלק אחר ישראל ככלב'.

והנה, **ביוצר לפרשת זכור** נאמר 'פועל שְׁטִימָה בְּכוּרָה לְעֵבֹר. צְמִיתוּת צֶאֱן קִדְשִׁים לְמִכּוּר. קְלוֹנוֹ הַחֲרָט בְּעֵט לְכוּר. רִאשִׁית גּוֹיִם לְגִלְעָה בְּכוּר'. ומדבריו למדנו שעמלק שנא את ישראל מחמת הבכורה.

ויש לבאר הענין על פי דברי **בעלי התוספות** (ס"פ בשלח) "עשו השביע את אליפז בנו להרוג את יעקב, לפי שרימהו בבכורה. ואמר לו, בני בכורי, אם תהרוג את יעקב תשוב לך הבכורה. הלך אליפז ונתייעץ עם תמנע אמו, והיא מנעתו ואמרה לו, בני, יעקב גיבור ממך ויהרגך. ואביך הרשע, אם לא היה ירא ממנו פן יהרגהו, היה חפץ להורגו בידו, יותר מעל ידי אחרים. מה עשה אליפז כדי לקיים מצות אביו ושבועתו, הלך אל יעקב ונטל ממנו את כל ממונו, ועני חשוב כמת. כיון שראה עשו שלא עשה אליפז את מצוותו. הלך לעמלק בן אליפז ואמר לו שיהרוג את יעקב. נתרצה עמלק לדברי זקנו עשו, ונשבע לו שיהרגהו. כששמעה תמנע את הדבר הרע הזה, הזהירה אותו כמו שעשתה לאליפז, ולא קיבל עמלק את דבריה. אמרה לו, חוב גדול מוטל על זרעו של אברהם, כדכתיב "ועבדום ועינו אותם", ואם תהרוג את יעקב הרי החוב מוטל עליך ועל זרעו של עשו, כי אתם מזרע אברהם. ולכך המתין עד אחר השעבוד שנפרע החוב ויצאו ישראל ממצרים, ובא עליהם להינקות משבועתו. והיינו דכתיב ויבוא עמלק".

וכן נתבאר **בתרגום לשיר השירים** עה"פ (שה"ש ב, טו) "אחזו לנו שועלים שועלים קטנים מחבלים כרמים וכרמינו סמדר- ואתא עליהון עמלק רשיעא די נטר להו דבבו על עסק בכרותא וברכתא די שקל יעקב אבונא מן עשו".

ובתרגום יונתן במגילת אסתר (ג, ו) מבואר ששנאתו העזה של המן הרשע למרדכי וישראל היתה בגלל הבכורה והברכות שנטל יעקב מעשו- "והיה חוק קדמוי לאושטא ידיו למקטול ית מרדכי בלחודוהי, ארום חויאו ליה דמרדכי אתי מן יעקב דשקל מן עשו אבא דאבוי דהמן ית בכורותא וית ברכתא, ויהודאי אינון עמא דמרדכי, ובעא המן לשיצאה ית כל יהודאי די בכל מלכות אחשורוש עמא דמרדכי".

וביאר **התורת חיים** (חולין צב, א), כי לכך קשר מרדכי על יריכו את שטר המכירה שבו קנה את המן לעבד, והיה מראה זאת להמן כשהיה עובר בשער המלך נכמ"ש **בתרגום יונתן אסתר ג, ו**. כי עשו נשבע ליעקב על דבר הבכורה נכמו"ש "וישבע לו וימכור את בכורתו", ומסתמא נשבע כדרך הנשבעים בימים ההם שהיו מניחים את ידם תחת ירך המשביע, כפי שמצינו באברהם שהשביע את אליעזר ונחביא את דברי האבן עזרא, שהיו משביעים זה את זה תחת הירך כדי לרמו שהנשבע הוא ברשותו של המשביע ותחת ידו כאילו הוא עבדו. ולכך נגע שרר של עשו ביריכו של יעקב כדי לסמל את רצונו בביטול השבועה ומכירת הבכורה. ועל כן קשר מרדכי את שטר המכירה על יריכו במקום השבועה אשר נשבע עשו ליעקב על מכירת הבכורה. כי מכירתו של המן למרדכי סימלה את מכירת הבכורה ליעקב, ורצה מרדכי להראות להמן כי הוא וכל עמו עבדים לזרע יעקב מימים ימימה.

ואכן, ראה **בבעל הטורים** (בראשית כה, ל), שיש קשר בין מכירת הבכורה ליעקב, לבין מכירתו של המן למרדכי, שהרי התיבות "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" הם ר"ת 'המן'. 'לומר שכשם שיעקב קנה מעשו בכורתו בלחם ועדשים, כך קנה מרדכי את המן לעבד בפת לחם'. ויש להוסיף לזה את דברי המהר"א **ענתבי זצ"ל בספר 'יושב אהלים'**, שאחשורוש גידל את המן מעל כל השרים כדי להורות שהמן שהוא מזרע עשו, לו משפט הבכורה. ללמדך, כי סביב ענין הבכורה סבבה השנאה לישראל באותו דור.

מוסדות "דרכי תורה" רחובות מזמינים את תושבי העיר והסביבה להשתתף במסיבת פורים המרכזית, שתתקיים בליל פורים בשעה 8:30 בביהכנ"ס עזרא הסופר רח' מנוחה ונחלה. יחד נשמח בשמחת החג לכבודה של תורה. כמו כן יתקיימו חידון פורים מרתק לילדים ותחרות תחפושות, ויחולקו פרסים והפתעות מיוחדות. נא לבוא עם תחפושות ומצב רוח מרומם. אל תחמיצו! עזרת נשים פתוחה

"מעוֹת זכר למחצית השקל ינתנו למוסדות של תורה שמגדלים בהם תלמידי חכמים. וכל המשתדל להרים קרן התורה ולומדיה יזכה לראות בהרמת קרן ישראל" יהודי יקר! עשרות אברכים תלמידי חכמים השוקדים על תלמודם בכללים שע"י מוסדות "דרכי תורה" ממתינים למעוֹת "זכר למחצית השקל" שלך, פתח לבך וכיִסך להם והבא ברכה לביתך. לפרטים נא פנה להנהלה בטל' 08-9452903

הראל בן שושנה ז"ל ♦ זכריה בן רחל ז"ל
ליזט בת פרנקא ע"ה ♦ ברתה בת סביחה ע"ה
שרה בת זיהרה ומשה ע"ה ♦ ישראל עיוט בן טאוס ז"ל

הלן בת סול ע"ה ♦ אליהו חיים בן אסתר ז"ל
אברהם בן יהודית ז"ל ♦ משה בן לאה ז"ל
שמעיה בת עפיה ע"ה ♦ יעקב בן רחל ושלוש ז"ל

מזל בת פרחא ע"ה ♦ חיים בן שמואל ז"ל
אריזוי בת מזל ע"ה ♦ שלמה בן ירמיהו ז"ל
פטר בן ארנונד ז"ל ♦ לולו בת יעיש ע"ה